

УДК 352/354

[https://doi.org/10.33296/2707-0255-14\(27\)-03](https://doi.org/10.33296/2707-0255-14(27)-03)

КОВРИГА ОЛЕНА

кандидат наук з державного
управління, доцент, доцент кафедри
менеджменту освіти та права
Центральний інститут післядипломної
освіти,
Університет менеджменту освіти
м. Київ, Україна
elenakovrsga@ukr.net
<https://orcid.org/0000-0001-6220-3477>

ТРАНСФОРМАЦІЯ ІНСТИТУЦІЙНОГО МЕХАНІЗМУ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ В СИСТЕМІ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Анотація. У статті узагальнено наукові здобутки щодо теоретичних основ інституційного механізму державного управління в системі вищої освіти. Досліджено інституційні аспекти державного управління в сфері освіти. Обґрунтовано пропозиції щодо трансформації інституційного механізму державного управління в сфері освіти і науки України. Визначено, що як у ситуації добровільного, так і примусового формування інституційного механізму його учасникам необхідно знати основні орієнтири своєї діяльності в рамках його функціонування. У першому випадку, ці орієнтири виставляють центральні органи виконавчої влади, а від учасників вимагається, в першу чергу, виконавча дисципліна, а не креатив. Добровільні інституційні механізми знаходять орієнтири (benchmarks) своєї діяльності завдяки конкуренції. Проте в галузях, де підвищена і роль державного регулювання, і велика роль уільямсонових «керівних структур», специфіка суспільних благ змушує інститути формувати орієнтири створюваних ними інституційних механізмів самостійно. Незважаючи на більш жорстку, ніж при виробництві матеріальних благ, регламентацію і значну роль державного фінансування у відтворенні зазначених благ у сфері освітніх послуг, інституційне середовище, особливо в регіональних закладах, сприяє посиленню конкуренції. Це, у свою чергу, ще більше стимулює добровільне формування орієнтирів автономними інститутами в рамках інституційних механізмів – інакше цілі почне формувати держава або наддержавні структури.

Визначено, що інституційне забезпечення державного управління в системі

вищої освіти передбачає сукупність складових, що знижують трансакційні витрати співробітництва та конкуренції інститутів вищої освіти, сприяють їх адаптації до обмежень інституційного середовища та їх трансформації з метою збільшення каналів і джерел фінансування.

Ключові слова: інституційний механізм, державне управління, трансформація, державне управління освітою, система вищої освіти, заклади вищої освіти, механізми державного управління у сфері вищої освіти, інституційні аспекти державного управління в сфері вищої освіти.

Актуальність дослідження і постановка проблеми. Нормативно-правова база функціонування вищої школи, національне освітнє законодавство, закладає дієвість і визначає перспективи формування інституційного механізму багаторівневої системи вищої освіти в тій чи іншій країні, основні напрями розвитку економіки, організації та управління закладом вищої освіти. Більше того, розробка і ратифікація необхідних наднаціональних та міжнародних норм та правил, що спрощують і роблять прозорими взаємодію і конкуренцію закладів вищої освіти, наприклад, в ході взаємного визнання кваліфікацій вищої освіти або забезпечення її якості, доповнюють, поєднуються, але не замінюють національні регулятори і вимоги.

Необхідність, планування та наявність домовленостей між соціальними, економічними і політичними агентами та інституціями, пом'якшення домінуючої ролі держави і перетворення її на ключового, але не єдиного стейкхолдера, аж ніяк не мають на увазі його самоусунення з проблеми регулювання будь-якої галузі, тим більше пов'язаної з розширеним відтворенням суспільних благ.

Аналіз досліджень та публікацій полягають у контексті проблеми розвитку інституційних механізмів державного управління у системі вищої освіти та їх функціонування у ринкових умовах, що визначено в працях вітчизняних та зарубіжних науковців: В. Андрущенко, В. Авер'янова, В. Бакуменко, Ю. Вітренка, О. Дація, Л. Девіса, М. Згуровського, П. Клейна,

В. Князева, В. Кременя, В. Лугового, О. Мещанінова, П. Надолішнього, С. Ніколаєнка, Д. Норта, В. Огнев'юка, Є. Суліми та інші. Водночас, необхідно зазначити, результати аналізу наукових праць у розрізі управлінської думки, не виявили досліджень, у яких були б висвітлені актуальні аспекти розвитку інституційного механізму державного управління в системі вищої освіти.

Мета статті полягає в дослідженні теоретичних напрацювань і науковому обґрунтуванні основ інституційного механізму державного управління в сфері освіти, а також розробці практичних рекомендацій щодо трансформації інституційного механізму державного управління в системі вищої освіти.

Виклад основного матеріалу. Поняття «інституціональний механізм» (institutional arrangement) широко використовується в сучасній науковій думці державного управління.

Суттєвий крок у розробці теоретичних основ інституційного механізму був зроблений Л. Девісом і Д. Нортом. Вони визначили його як «співвідношення між одиницями, що регулює способи, за допомогою яких ці одиниці можуть спільно діяти або конкурувати. Угода може бути формальною чи неформальною, вона може бути тимчасовою або існувати тривалий час. Вона має бути спланована таким чином, щоб успішно досягати щонайменше однієї з таких цілей: забезпечити структуру, у межах якої її члени можуть спільно діяти для отримання додаткового доходу, що не може бути доступно за межами цієї структури; або, щоб забезпечити механізм «а mechanism», що здатний призвести до змін у законодавстві або правах власності, спланований для того, щоб змінити дозволені способи, за допомогою яких індивіди або групи можуть конкурувати на законній основі» [13, с. 7].

У протилежність інституційному середовищу (institutional environment), поняттю, що відноситься до базових загальноприйнятих обмежень, «правилам гри», що керують поведінкою індивідів, інституційні механізми є специфічними

інструкціями (guidelines), що вступають в угоду з партнерами для узгодження особливих суспільних відносин.

П. Клейн вважає, що інституційні механізми – це специфічні керівництва, що сплановані партнерами для того, щоб покращувати ті чи інші обміни [15, с. 456, 458]. Розмірковуючи в цьому ж дискурсі, В. Тамбовцев говорить про інституційні ринки, де, як і на будь-якому іншому ринку, укладаються угоди. До становлення та зміни інституційного устрою, на думку В. Тамбовцева, призводить масовий вибір для вдосконалення дій певної інституційної форми (правила): частота використання тих чи інших правил змінює режим їх функціонування, а, отже, і існуючий інституційний механізм [11, с. 108–109]. У праці цього автора, крім характеристики різноманітності базових дефініцій, робиться акцент на необхідності врахування і більш повного розгляду механізмів взаємодії формальних і неформальних інститутів з урахуванням гарантій досягнення мети створення інституційного механізму, в тому числі контролю [11, с. 107–118].

Отже, за результатами проведеного дослідження підходів вчених до вивчення і трактуванні інституційного механізму, ми можемо зазначити, що не склалося єдиної думки щодо того, чи є інституційний механізм складовою інституту, специфічною структурою, керівною взаємодією агентів у сфері вищої освіти за допомогою правил, або договором про їх використання з метою поліпшення обмінів або трансформації інституційного середовища.

На нашу думку, інституційний механізм формується інститутами за своїми межами, оскільки мета його створення не тільки і не стільки збільшення додаткового доходу, а досягнення змін зовнішнього для інституту інституційного середовища. Підкреслимо, адаптивність інституційного механізму виявляється в його здатності змінювати не тільки інституційне середовище, тобто рамки обмежень, що задані йому екзогенно, не тільки ендогенно змінитися самому, але й впливати на інститути, що його створюють.

Здатність до трансформації інституційних механізмів з інституціоналізацією компонентів у результаті повторюваного масового вибору того чи іншого правила є чинником стійкості інститутів. Стійкість сформованого ними інституційного механізму залежить від величини трансакційних витрат його створення, узгодження, підтримку, зміну та забезпечення гарантій дотримання, а це багато в чому визначається схожістю або різницею систем правил і норм всередині інститутів.

На підставі вищевикладеного, ми пропонуємо наступне визначення. Інституційний механізм – це сукупність взаємопов'язаних компонентів, яка за допомогою зниження трансакційних витрат співробітництва і конкуренції стійко сприяє адаптації і трансформації інститутами обмежень інституційного середовища. На нашу думку, інституційний механізм володіє наступними властивостями. Це його дієвість, динамічність, адаптивність, багатокomпонентність і здатність змінювати інституційне середовище.

Найважливішим чинником стійкості інституційного механізму є величина трансакційних витрат на підтримку його функціонування. Так, П. Мілгром і Дж. Робертс включають в трансакційні витрати «будь-які втрати, що виникають в результаті неефективності спільних рішень, планів, укладених договорів та створених структур; неефективних реакцій на зміну умови; неефективного захисту угод. Тобто, все, що так чи інакше відображається на порівняльній працездатності різних способів розподілу ресурсів та організації виробничої діяльності» [16, с. 34.]. Ці автори поділяють трансакції на ринкові, тобто що носять характер добровільної угоди при обміні правами власності, і управлінські, що передбачають правову перевагу того з контрагентів, якому належить право прийняття рішення.

Відповідно, трансакційні витрати можуть бути мінімізовані двояко: за допомогою адміністративного примусу і за допомогою ефективного договірною процесу між незалежними інститутами. У першому випадку відбувається заміна

ринкових трансакцій адміністративними рішеннями, але не виключені трансакційні витрати, внутрішні як для компонентів механізму, так і формуючих їх інститутів. При формуванні та трансформації інституційного механізму незалежними інститутами критерієм його ефективності є рівень підвищення вигоди для кожного його учасника у порівнянні з рівнем трансакційних витрат на підтримку договірних відносин.

У цій площині проблема дієвості та ефективності стикається з проблемою гарантій підтримки умов і правил добровільного договору, оскільки інституційний механізм, незалежно від обраного способу мінімізації трансакційних витрат, не може функціонувати без них.

Вибір інститутами способу мінімізації трансакційних витрат визначається чинниками, що впливають на формування інституційного механізму переважно адміністративного або переважно договірного типу в галузі.

Розглянемо вплив того чи іншого обраного способу мінімізації трансакційних витрат на трансформацію інституційного механізму більш докладно.

При координації органами державного управління в сфері освіти для роботи механізму необхідні узгодження всередині його бюрократичних структур, їх кількість і регламентація їх діяльності. Це вже на етапі примусового створення механізму закладає його інформаційну непрозорість, а, отже, ускладненість контролю розміру адміністративних витрат з боку суспільства [6, с.7-14].

З одного боку, органам державного управління для того, щоб уникнути соціальної нестабільності і сумнівів в якості управління освітньою сферою необхідно приховувати його можливі недосконалості як на рівні країни, так і окремого інституту. Інтереси інших стейкхолдерів у сфері освіти також виражаються державою за допомогою тотального планування, тому будь-яка ініціатива поза його рамками, навіть спрямована на поліпшення функціонування механізму, розглядається як потенційно ворожа, котра заважає реалізації плану

та звітності про його виконання. З іншого боку, інститути, їх керівники, що позбавлені автономії навіть у формуванні внутрішніх тактик досягнення запланованих цілей, завжди можуть перекласти відповідальність за недосконалість роботи механізмів та невідповідність перевагам споживачів результати їх роботи на вищі інстанції [4, с.27].

І, нарешті, споживачі досить часто схильні до пасивних патерналістських настроїв і не завжди в змозі чітко сформулювати і відстояти свої погляди; механізми «зворотного зв'язку» недосконалі, в кращому випадку можливість пред'явити претензію і з великими трансакційними витратами досягти її позитивного розгляду, але не системного вирішення проблеми. Більше того, оскільки орієнтири адміністративних механізмів у сфері освіти формує держава, то інститути, чия роль зведена до компоненти механізму, або її деталі, прагнуть продемонструвати свої успіхи у виконанні встановлених показників державним структурам і посадовцям, а проблемні зони, відповідно, сховати – насамперед, від них самих.

Це має три важливі наслідки: посилення непрозорості сфери та компонентів, що утворюють вкрай нечисленні інституційні механізми; максимальне знеособлення інститутів і компонентів механізму, а, особливо, принципів їх формування та оцінки якості реалізації; волюнтаризм як плануючих, контролюючих органів, так і реалізуючих інститутів по відношенню до споживачів і внутрішніх стейкхолдерів у сфері освіти, що виявляється, насамперед, у збільшенні внутрішніх трансакційних витрат роботи механізму.

У ситуації взаємодії незалежних інститутів, має місце створення інституційних механізмів на основі «невидимої руки конкуренції» [2, с.349].

Інституційним механізмам, що створюються на добровільній основі в історично конкурентному інституційному середовищі, за відсутності жорсткої директивності, властиво формуватися з високим ступенем транспарентності інформації з наступних підстав. По-перше, завжди є побоювання, що кожен з

учасників угоди може перекласти трансакційні витрати з її підтримки на інших учасників інституційного механізму. Це стимулює інститути до вимог взаємної прозорості інформації як про реалізацію основних цілей угоди, так і про їх внутрішніх, власних механізмах реалізації цих цілей.

Іншою причиною прозорості інституційного механізму є прагнення кожного учасника угоди продемонструвати свої конкурентні переваги ключовим стейкхолдерам у сфері освіти, суспільству в цілому. Тим самим як значимий підкреслюється досягнутий рівень розвитку, в тому числі внутрішньої управлінської культури, прозорості і доступності наданої інформації про внутрішні правила, норми і витрати, обґрунтовується моральне право на участь у розвитку інституційного механізму і формулюванні його правил (керівництв) для інших учасників і стейкхолдерів у сфері освіти. Нарешті, прозорість інформації дозволяє виявити уподобання не тільки споживачів, але й партнерів, тим самим збільшити число учасників інституційного механізму і розділити необхідні для його функціонування витрати [8].

З одного боку, для інститутів, що формують інституційний механізм, це додаткові зусилля і витрати. Разом з тим, це можливість змінювати орієнтири і трансформувати їх прозоро для стейкхолдерів і споживачів у міру розвитку як самого інституційного механізму, так і змінюючого інституційного середовища. Тому, чим чіткіше орієнтири показують цілі інститутів, що створюють інституційний механізм, чим зрозуміліше вони для основних стейкхолдерів, тим більше вони готові інвестувати як у самі інститути, так і інтегруватися в створений ними інституційний механізм.

Ми вважаємо, що по відношенню до інституційних механізмів доцільно говорити про сформовані ними блоки орієнтирів. Блоки орієнтирів, на нашу думку, є сукупністю орієнтирів, що відображають зміст діяльності інститутів і закріплюють його процедурну участь у рамках кожного компонента інституційного механізму для основних стейкхолдерівсфери освіти. Склад

компонентів інституційного механізму визначається структурою і специфікою галузі, що зумовлена політико-економічними, географічними та історичними передумовами її розвитку і становлення. Сам компонент інституційного механізму розглядається нами як блок орієнтирів, що виражає їх зміст і закріплений процедурою на кожному структурному рівні.

При адміністративному способі мінімізації витрат функціонування інституційного механізму такою процедурою є підтвердження відповідності діяльності складових його інститутів вимогам центрального контролюючого органу. Виявлені вище причини непрозорості такого інституційного механізму визначають і непрозорість процедури відповідності для суспільства, в інтересах якої декларується її проведення. У разі вибору договірної основи формування та підтримки інституційного механізму потреба уникнути «безкоштовного проїзду» змушує його учасників не тільки до максимальної транспарентності один одного, а й до транспарентності процедур підтвердження відповідності вимог суспільства [1, с. 6-14].

Слідування орієнтирам при мінімізації трансакційних витрат засобами адміністративного примусу може супроводжуватися опортунізмом учасників, але його загроза не сприяє підвищенню транспарентності інституційного механізму, а лише посилює його. Опортунізм може бути породжений нереалістичністю орієнтирів і показників, змушує інститути до їх фальсифікації, а також до тіньових і потенційно корупційних домовленостей. Вони дозволяють або домогтися виділення коштів на виконання поставлених планів, або приховати їх невиконання за допомогою фальсифікації [10, с. 380-384].

Більше того, реалістичність орієнтирів все більше залежить від компетентності тих, хто їх формулює і їх зацікавленості в цьому. Важливе значення має і адекватне роз'яснення орієнтирів: чим менше їх прозорість і зрозумілість, тим менше стимулів для їх виконання. У результаті того, що кожен агент прагне домогтися вигоди виключно для себе, але поза транспарентного

конкурентного процесу, співпраця може відбуватися переважно у формі короткострокових угод, а ступінь індивідуалістичності їх учасників набагато перевищує аналогічну в конкурентному середовищі вищої освіти [12].

У міру дистанціювання орієнтирів діяльності інституційного механізму від переваг споживачів, реальної ситуації в сфері вищої освіти, метою діяльності складових інституційного механізму поступово стає не тільки відповідність орієнтирам і планам держави, скільки розмивання чіткості останніх. Інститути, що зведені до рівня деталі механізму, але мають свої внутрішні правила і норми поведінки, відокремлюються і починають переслідувати власні цілі, формуючи тіньові групи інтересів і все більше виводячи ресурси в корупційну сферу. Ресурсна, кадрова та інтелектуальна база вищої освіти та органів державного управління слабшає, збільшуючи дистанцію від структур механізму, що планують роботу і до структур механізму, які її виконують та досягають орієнтири.

Змінивши інституційне середовище до стану максимально можливої невизначеності і розмитості орієнтирів, сам якісно змінившись, інституційний механізм, що раніше функціонував тільки в умовах тотальної регламентації і примусу, стійко чинить опір спробам зробити інституційне середовище більш жорстким, орієнтири – більш однозначними і чіткими, забезпечення якості – більш дієвим. В такому випадку, вирішальну роль у формуванні як середовища, так і цивілізованих інституційних механізмів відіграють не об'єктивно слабкі організації третього сектору, а держава, перш за все, центральні органи державного управління і законодавча влада, а також конкретні посадовці, що працюють в цих структурах [9].

Слід зазначити, якщо для учасників інституційного механізму, що формуються державою в примусовому порядку, вигоди від досягнення орієнтирів в екстремальному випадку зводяться до виживання (якість при цьому найчастіше відходить на другий план). Для аналогів в конкурентному

інституційному середовищі самі вигоди від формування інституційного механізму не підлягає сумнівам, в іншому разі не примушений до виконання угоди учасник покидає її, пожертвувавши витраченим часом і деякими засобами.

Чим більш автономні інститути, що добровільно формують інституційні механізми, чим більш своєрідні їх внутрішні правила і норми, тим більше у них потреб до формування загальних орієнтирів, що є зрозумілими як учасникам механізму, і ключовим стейкхолдерам зовні, так і суспільству в цілому. Слідування орієнтирам забезпечується їх простотою і узгодженістю для всіх учасників інституційного механізму. Не можна, однак, вважати конкуренцію і тривалий процес взаємного узгодження панацеєю від опортунізму: латентні групи інтересів, які мають селективні мотиви, що відмінні від розділених усіма учасниками цілей роботи інституційного механізму, схильні розмивати обмеження інституційного середовища і в суспільствах з розвиненою культурою договірних відносин. Протистоять цьому не тільки численні асоціації, інститути, інституційні механізми і розвинені структури суспільного контролю, але в першу чергу – держава.

Висновки. Таким чином, держава є ключовим стейкхолдером, що визначає не тільки і не стільки жорсткість інституційного середовища, скільки неминучість проходження її правилами для будь-яких інституційних механізмів – як авторитарних, так і ринкових. Її завдання – брати участь у формулюванні чітких орієнтирів для інституційних механізмів на рівні національного законодавства.

Виявлені нами чинники формування інституційного механізму того чи іншого типу, як було сказано вище, є результатом вибору того чи іншого способу мінімізації трансакційних витрат. Отже, інституційний механізм багаторівневої вищої освіти являє собою сукупність складових, що знижують трансакційні витрати співробітництва та конкуренції інститутів вищої освіти, що сприяє їх

адаптації до обмежень інституційного середовища та їх трансформації з метою збільшення каналів і джерел фінансування.

ВИКОРИСТАНІ ДЖЕРЕЛА

1. Бакуменко В. Д., Башкатов В. М. Виділення системних характеристик (типів і видів) механізмів державного управління. Науковий вісник Академії муніципального управління. Серія : Управління. 2013. Вип. 1. С. 6-14.
2. Гавриш О. А., Довгань Л. Є., Крейдич І. М., Семенченко Н. В. Технології управління персоналом: монографія. Київ: НТУУ "КПІ імені Ігоря Сікорського", 2017. 528 с.
3. Державні стандарти освіти і національне освітнє законодавство. [текст]: навч. посіб. / Г. В. Лаврик, Г. В. Терела, Т. О. Харченко [та ін.]; за ред. Г. В. Лаврик. К.: Центр учбової літератури, 2014. 208 с.
4. Квек М. Університет і держава: вивчення глобальних трансформацій / М. Квек / Пер. з англ. Т. Цимбала. Київ: Таксон, 2009. 380 с.
5. Мачинська Н. І., Стельмах С. С. Сучасні форми організації навчального процесу у вищій школі: навчально-методичний посібник. Львів: Львівський державний університет внутрішніх справ, 2012. 180 с.
6. Огнев'юк В. О. Багатомірна людина. Епоха трансформацій. Освіта / В. О. Огнев'юк // Матеріали Міжнародної наук.-практ. конференції 13-15 грудня 2012 р. «Розвиток особистості в умовах трансформаційного суспільства». Київ: Київ. ун-т ім. Б.Грінченка, 2012. С.7–14
7. Про вищу освіту: закон України. Відомості Верховної Ради (ВВР). 2014. № 37-38. ст. 2004. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1556-18>.
8. Про схвалення Стратегії розвитку вищої освіти в Україні на 2022—2032 роки: розпорядження Кабінету Міністрів України від 23 лютого 2022 року №286-р. URL <https://mon.gov.ua/ua/news/opublikovano-strategiyu-rozvitku-vishoyi-osviti-v-ukrayini-na-2022-2032-roki> (дата звернення: 21.10.2022).
9. Реформа освіти та науки України. – Режим доступу: <https://www.kmu.gov.ua/diyalnist/reformi/rozvitok-lyudskogo-kapitalu/reforma-osviti>
10. Сучасна вища освіта: тенденції та перспективи розвитку / Г. І. Башнянин, О. М. Свінцов, М. Л. Потинський та ін. // Науковий Вісник НЛТУ України. 2012. Вип. 22.9. С. 380–384.
11. Тамбовцев В. Л. О разнообразии форм описания институтов / В. Л. Тамбовцев // Общественные науки и современность. 2004. № 2. С. 107–118.
12. Тренди ринку праці та освіти 2030. [Електронний ресурс]. / Режим доступу: <http://professionsoffuture.tilda.ws/#rec280204582> (дата звернення: травень 2021).
13. Davis L. Institutional Change and American Economic Growth / L. Davis, D. North. Cambridge, Cambridge University Press, 1971. P. 7.

14. Greer C. R. Strategic human resource management. *Pearson Custom Publishing*. 2021. 746 p.
15. Klein P. G. New Institutional Economics / P. G. Klein // Boukaert B., De Geest G. *Encyclopedia of Law and Economics*. – Northampton, MA : Edward Elgar, 2000. Vol. 1. P. 456–489.
16. Milgrom P. Bargaining costs and the organization of Economic Activity / P. Milgrom, J. Roberts. Cambridge, 1990. 34 p.

REFERENCES

1. Bakumenko V. D., Bashkatov V. M. Identification of system characteristics (types and types) of state management mechanisms. *Scientific Bulletin of the Academy of Municipal Administration. Series: Management*. 2013. Issue 1. P. 6-14.
2. Havrysh O. A., Dovgan L. E., Kreydich I. M., Semenchuk N. V. *Personnel management technologies: a monograph*. Kyiv: NTUU "KPI named after Igor Sikorskyi", 2017. 528 p.
3. State standards of education and national educational legislation. [text]: teaching manual / G. V. Lavryk, G. V. Terela, T. O. Kharchenko [and others]; under the editorship H. V. Lavryk. K.: Center of Educational Literature, 2014. 208 p.
4. Kwek M. *University and the state: the study of global transformations* / M. Kwek / Trans. from English T. Tsimbala. Kyiv: Takson, 2009. 380 p.
5. Machynska N. I., Stelmakh S. S. *Modern forms of organization of the educational process in higher education: educational and methodological manual*. Lviv: Lviv State University of Internal Affairs, 2012. 180 p.
6. Ognev'iuk V. O. A multidimensional person. The era of transformations. *Education* / V.O. Ognev'iuk// *Materials of the International Science-Practice. December 13-15, 2012 conference "Personality development in the conditions of a transformational society."* Kyiv: Kyiv. University named after B. Hrinchenko, 2012. P.7–14
7. On higher education: the law of Ukraine. Information of the Verkhovna Rada (VVR). 2014. No. 37-38. Art. 2004. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1556-18>.
8. On the approval of the Strategy for the Development of Higher Education in Ukraine for 2022-2032: Decree of the Cabinet of Ministers of Ukraine dated February 23, 2022 No. 286. URL <https://mon.gov.ua/ua/news/opublikovano-strategiyu-rozvitku-vishoyi-osviti-v-ukrayini-na-2022-2032-roki> (access date: 10/21/2022).
9. Reform of education and science of Ukraine. – Access mode: <https://www.kmu.gov.ua/diyalnist/reformi/rozvitok-lyudskogo-kapitalu/reforma-osviti>
10. Modern higher education: trends and prospects for development / G. I. Bashnianin, O. M. Svintsov, M. L. Potynskyi, etc. // *Scientific Bulletin of NLTU of Ukraine*. 2012. Issue 22.9. P. 380–384.

11. Tambovtsev V. L. On the variety of forms of description of institutes / V. L. Tambovtsev // Public sciences and modernity. 2004. No. 2. P. 107–118.
12. Trends in the labor market and education 2030. [Electronic resource]. / Access mode: <http://professionsoffuture.tilda.ws/#rec280204582> (access date: May 2021).
13. Davis L. Institutional Change and American Economic Growth / L. Davis, D. North. Cambridge, Cambridge University Press, 1971. P. 7.
14. Greer C.R. Strategic human resource management. Pearson Custom Publishing. 2021. 746 p.
15. Klein P. G. New Institutional Economics / P. G. Klein // Boukaert V., De Geest G. Encyclopedia of Law and Economics. – Northampton, MA : Edward Elgar, 2000. Vol. 1. R. 456–489.
16. Milgrom P. Bargaining costs and the organization of economic activity / R. Milgrom, J. Roberts. Cambridge, 1990. 34 p.

OLENA KOVRIGA

Candidate of Sciences in Public Administration, Associate Professor, Associate
Professor of the Department of Education and Law Management,
Central Institute of Postgraduate Education
University of Education Management
Kyiv, Ukraine

TRANSFORMATION OF THE INSTITUTIONAL MECHANISM OF STATE ADMINISTRATION IN THE HIGHER EDUCATION SYSTEM

Abstract. The article summarizes scientific achievements regarding the theoretical foundations of the institutional mechanism of state management in the system of higher education. Institutional aspects of state administration in the field of education are studied. Proposals regarding the transformation of the institutional mechanism of state administration in the sphere of education and science of Ukraine are substantiated. It was determined that both in the situation of voluntary and forced formation of the institutional mechanism, its participants need to know the main orientations of their activities within the framework of its functioning. In the first case, these guidelines are set by the central bodies of the executive power, and the participants are required, first of all, to have executive discipline, not creativity. Voluntary institutional mechanisms find benchmarks of their activity thanks to competition. However, in industries where both the role of state regulation and the great role of Williamson's "guiding structures" have increased, the specificity of public goods forces institutions to form the guidelines of the institutional mechanisms they create on their own. Despite stricter regulation than in the production of material goods and the significant role of state funding in the reproduction of these goods in the field of educational services, the institutional environment, especially in regional institutions, promotes increased competition. This, in turn, further stimulates the

voluntary formation of guidelines by autonomous institutions within the framework of institutional mechanisms - otherwise, the state or supranational structures will begin to form goals.

It was determined that the institutional support of state management in the system of higher education involves a set of components that reduce the transaction costs of cooperation and competition of higher education institutes, contribute to their adaptation to the limitations of the institutional environment and their transformation in order to increase the channels and sources of funding.

Keywords: institutional mechanism, state administration, transformation, state administration of education, system of higher education, institutions of higher education, mechanisms of state administration in the sphere of higher education, institutional aspects of state administration in the sphere of higher education.